

ПАВЛИНА ЦВІТК

ПАВЛИНА ЦВІЛИК

Альбом

Автор-упорядник Олег Слободян

КИЇВ,
«МИСТЕЦТВО»,
1982

ББК 85.12я6
74(С2)
Ц(28)

В альбоме представлены произведения известного украинского мастера художественной керамики Павлины Посифовны Цвилык (1891—1964). Ее работы — вазы, кувшины, тарелки, блюда, сервизы, подсвечники — экспонируются во многих музеях республики, а также Москвы и Ленинграда. Вступительная статья знакомит с жизненным и творческим путем керамистки.

Ц $\frac{4904000000-071}{M207(04)-82}$ 551—81

© Издательство «Мистецтво», 1982

П. Цвілик. Фото початку 60-х рр.

Павлина Йосипівна Цвілик (1891—1964) належала до числа видатних майстрів української кераміки. Її роботи мали велике значення для розвитку українського радянського народного декоративного мистецтва повоєнного часу. Вони залишилися у скарбниці української радянської культури як непересічні творіння, що втілили в собі кращі традиції народного мистецтва минулого, неповторну красу прикарпатського краю.

На Івано-Франківщині, серед чарівних Карпатських гір, укритих вічнозеленими струнками смереками, розкинулося старовинне гуцульське містечко Косів, де в багатодітній родині потомственного гончаря Йосина Олексійовича Совіздранюка наро-

дилася майбутня майстриня. Сім'я жила бідно, не було ні землі, ні худоби. Кожен мав тільки невтомні, трудові руки, на які була єдина надія в житті. Семеро дітей з ранку до пізньої ночі носили глину й воду, допомагаючи батькам. А в неділю разом з ними складали на візок готові вироби і везли на ярмарок. Про школу тоді годі було й думати. Так у нестатках і тяжкій праці минало безрадісне дитинство Павлини.

Пізнавати таємниці гончарного мистецтва вона почала в майстерні свого діда, котрий був для неї першим мудрим і щирим навчителем. «Пам'ятаю,— згадувала П. Й. Цвілик,— восьмирічною дівчинкою я цілими днями просиджувала біля гончар-

П. Вербівська. Фото 60-х рр.

ного круга, на якому дід Михайло Волощук виготовляв горщики, миски, тарілки, глечики. Після того довго була під враженням від баченого, довго виношувала думку самій спробувати щось зробити». Дід помічав захоплення онуки гончарною справою, тішився, що дитина любить цю роботу. «Вчись, вчись прадідівського ремесла,— говорив він Павлині.— Це добре, що любиш його». Все частіше дівчинка ставала за гончарний круг, щораз кращі виходили з-під її рук дрібні горнятка, мисочки, вазочки. Згодом навчилася формувати посуд складнішої форми: «двійнячки», різноманітні тарелі й колачі. Спершу розмальовувала їх простими рослинними та геометричними мотивами, які з часом ставали дедалі вибагливішими, приваблювали своєрідними композиційними розв'я-

заннями та майстерністю виконання. Від природи наділена художнім смаком і творчою фантазією, Павлина самотужки, без будь-якої освіти, пробивалася до знань, у напружених пошуках оволодівала гончарним ремеслом та розписом. Завершенню естетичного формування Цвілик особливо сприяла велична і мальовнича природа рідного краю, його пісennість, орнаментальна краса ужиткових предметів, створених талановитими майстрами минулого.

Рік за роком ширилася Гуцульщиною слава про молоду гончарку. На ярмарках і торгах у містах та селах її вироби, наче писанки, милували око різноманітністю форм, багатством візерунків, колоритом. Павлині було лише дев'ятнадцять, коли вона стала відомою на весь край майстринею. 1910 року кілька її керамічних робіт експонувалися на виставці у Відні і були високо оцінені спеціалістами.

Та нелегко було жити і творити Цвілик, як і всім народним майстрам, за років австро-угорської монархії, а пізніше — за буржуазної Польщі. Про це згадував в одному із своїх листів відомий пистинський гончар Петро Кошак (1864—1939). Він писав зокрема: «Життя моє убоге, ледь-ледь живу. Поля в мене немає, тому хліб і все інше я повинен купувати за великі гроші, а заробітків нема... Доки гончар зробить горн начиння, то через нужду і голод стане як смерть. А до того ж його обдирають з усіх боків... Деякі гончарі мають городець і працюють на ньому, гончарною справою займаються тільки взимку. Добре тому, хто знає ремесло муляра, той може трохи заробити на прожиток. І кожен по можливості викручується, щоб не померти з голоду»¹. Так само й Павлині доводилося тяжкою працею боротися із злиднями.

З 1922 року її чоловіком та помічником

¹ Лист зберігається в Державному музеї етнографії та художнього промислу Академії наук УРСР, м. Львів.

*Диплом Всесвітньої виставки в Празі
1962 р., на якій П. Цвілик була
нагороджена срібною медаллю*

став коломийчанин Григорій Цвілик, який також походив із гончарного роду. Подружжя виготовляло найрізноманітніші вироби, прикрашені традиційними елементами народного орнаменту — «копитцями», «зубцями», «ільчатим письмом», квадратами, «серденьками» тощо. Окрім ужиткового посуду, вони робили невеличкі скульптурки для дітей. Це були переважно свисточки у вигляді зозульок, півників, баранчиків, а також статуетки гуцулів та гуцулок.

У 30-х роках на Гуцульщині з'явилося багато спекулянтів, які скупували вироби у народних умільців, перепродували їх і добре на цьому наживалися. Мало того, вони нав'язували майстрам міщанські смаки капіталістичного ринку, що негативно впливало на розвиток народного мистецтва. Та Павлина і Григорій Цвілики продовжували залишатися вірними традиціям видатних гончарів Гуцульщини — П. Баранюка, О. Бахматюка, Д. Зондюка, П. Кошака, далі розвиваючи їх і збагачуючи.

Мало збереглося виробів Цвіликів тих часів, але й ті, що дійшли до нас, свідчать про талант авторів. У їхньої онуки, Н. В. Вербівської, зберігається декоративна ваза, створена у 30-х роках. На ній бачимо зображення павича в обрамленні двох великих гілок з рослинно-квітковими мотивами — тюльпанами, дзвіночками, листочками-«кучерями». Птах відзначається особливою красою. Він весь укритий смужками пір'їн, його великий розкішний хвіст складається з п'яти поздовжніх смуг, завершених кружечками, на шиї — разочок намиста. Підставка й шийка вази оздоблені горизонтальними смугами рослинного і геометричного орнаментів. У створенні декору майстри застосували витончену

EXPOSITION INTERNATIONALE DE LA CERAMIQUE CONTEMPORAINE PRAGUE 1962

organisée par le Ministère de l'Instruction Publique
et de la Culture de la République Socialiste
Tchécoslovaque et par l'Association Tchécoslovaque
des Arts plastiques sous le patronage d'honneur
de l'Académie Internationale de la Céramique à Genève

LE JURY INTERNATIONAL A DÉCERNÉ

LA MEDAILE D'ARGENT
Pavlina Cviliak

Otto Eckert
Le Président du Jury:
LE PROFESSEUR OTTO ECKERT artiste de mérite
recteur de la Haute Ecole des Arts et Métiers de Prague

П. Цвілик та П. Вербівська. Фото 50-х рр.

техніку риткування та різкування з нанесенням підполивних фарб.

1933 року на виставці домашніх художніх промислів у Кутах вироби Павлини та Григорія Цвіликів були нагороджені дипломом першого ступеня та золотою медаллю. Роком пізніше на виставці у Ворохті їхні твори знову одержали високу оцінку. Але визнання не принесло Цвіликам достатку, їх і далі переслідувала нужда.

Розквітло мистецтво їхнє лише тоді, коли прийшло щасливе життя, забуяла весна на прикарпатських просторах. «Справжню свободу творчості, радість і насолоду від своєї праці,— говорила П. Й. Цвілик,— я відчула після возз'єднання західних областей України з Радянською Україною. Я відчула себе так, ніби переживаю другу молодість»².

Та недовго жилося вільно. Почалася війна, розв'язана фашистською Німеччиною.

В роки тимчасової окупації П. Цвілик творчо не працювала.

Але минули часи лихоліття, повернулася на Гуцульщину Радянська влада. Прийшов із фронту демобілізований через поранення Григорій Цвілик. Подружжя ще з більшою творчою енергією взялося за гончарну справу. Асортимент їхніх виробів став ще різноманітнішим. Декоративно-побутовий та скульптурний посуд, настінні прикраси, скульптуру малих форм вони збагачували новими пластичними формами й орнаментально-квітковими розписами, що символізували радісне життя народу на оновленому Прикарпатті. Прагнучи доповнити декоративні композиції своєрідним художньо-образним сучасним звучанням, Григорій і Павлина почали вводити в малюнок рослинного орнаменту мотив білогрудого голуба — символ миру. Цікаве декоративне оздоблення птаха. Тулуб і крила його розписані численними крапочками, які разом з яскраво-червоними патьоками фарби, що утворилися під час випалювання, створюють враження цілісного орнаментального малюнка. Майстри вдалися до небаченого раніше трактування птахів, наділивши їх напрочуд гарними крилами-вишиванками та квіткоподібними голівками.

1952 року помер від тяжкої недуги Григорій Цвілик. Горе й багаторічна напружена праця підірвали здоров'я й Павлини Йосипівни, вона думала, що вже ніколи не стане за гончарний круг. Але минуло небагато часу, і люди знову побачили її за роботою. «Саме у праці,— говорила майстриня,— я й знайшла єдину відраду у житті». З того часу її помічником стала внучка, Надія Василівна Вербівська, якій Павлина Йосипівна в останні роки життя передала увесь свій багатий досвід.

У 50-і роки косівська майстриня успішно працювала над створенням декоративної виставочної кераміки. Це переважно вази

² Цвілик П. Й. Мій ювілейний рік.— Прикарпатська правда, 1959, 1 січня.

з виразною формою й барвистим орнаментом. В одних найопукліша форма поверхні зосереджена у центральній частині, в інших — у нижній та верхній; деякі вироби мають накривки та великі вушка, на яких Цвілик розміщувала основні сюжетні та анімалістичні мотиви, що органічно пов'язуються з рослинно-геометричним орнаментом і відзначаються чіткістю, простою, високим художнім смаком. Особливо цікаві квіткові мотиви, жанрові сцени та анімалістичні зображення, що їх Цвілик наносила на біле поле традиційними кольорами — жовтим, зеленим та коричневим. У колекції Коломийського музею народного мистецтва Гуцульщини зберігається кілька таких ваз. На деяких з них відтворено сцену сучасного гуцульського весілля: сопілкар виграв на сопілці, біля нього завзято танцюють молодята. На інших зобра-

жено оленів та птахів у рослинно-орнаментальному обрамленні.

Павлина Йосипівна створила багато декоративних робіт, в основі яких лежать традиційні для українського гончарства форми. Це куманці, посудини-близнята, дзбанки, миски, глечики, колачі. Вони відрізняються від виробів інших гончарів Гуцульщини тим, що для них Цвілик розробила оригінальні мотиви багатопелюсткових квіток, що складаються з крапочок, ромбиків, хвилястих ліній, рисочок, трикутничків та листочків найрізноманітніших форм. Вигадуючи численні композиції з цих простих елементів, Цвілик щоразу створювала нові квіткові візерунки. Досить оригінальний також спосіб нанесення орнаменту, який полягає у вільному розміщенні його на всій центральній поверхні, майже не залишаючи білого тла. Інші частини посуду — шийку, плічка, дещо — художниця оздоблювала геометричним візерунком. Цим вона досягала архітектоніч-

Н. Вербівська з матір'ю, С. Заячук, та дітьми, Олександром та Оксаною

ної ясності її монолітності форми, її органічного зв'язку з малюнком.

Набір матеріалів у Цвілик був невеликий: звичайна червона глина і біла, жовта та зелена фарби. Але, майстерно оперуючи ними, вона домогалася в розписі високого художнього ефекту. Щоб краще вирізнялася на виробі орнаментика, майстриня робила тло з ангобу білого кольору. Після розкольорування керамічними фарбами вона покривала вироби прозорою поливою, від чого їхня палітра ставала насиченою і соковитою.

Приваблює форма і розпис великого декоративного дзбана (1957). Його симетрично увігнута горловина плавно переходить у найопуклішу поверхню і закінчується нешироким дном. Вся поверхня дзбана прикрашена казковим плетивом рослинних мотивів, серед яких особливо виділяються квіти з фантастичними пелюстками. Дрібні листочки, пуп'янки, «серденька», що розташовані поміж ними, надають малюнкові ніжності її трепетності.

Нова грань таланту Цвілик розкрилася у скульптурно-декоративній пластиці 1955—1960 років. Це умовно трактовані зображення тварин і птахів — оленів, баранців, півників, павичів. З-поміж них виділяється оригінальний керамічний баранець. Композиція його складається з передньої частини, в якій декоративно згруповано груди, шию, голову, закручені роги, великого тулуба, що нагадує бочечку з ніжками-підставками, та вазона, що стоїть на підставці, уміло закомпонованій на спині баранця. Чудовим доповненням твору є орнаментальне оздоблення: великі ритовані квіти, листочки-кучері, розмальовані жовтою, коричневою та зеленою фарбами.

З 1948 по 1958 рік керамічні вироби Цвілик експонувалися на багатьох обласних та республіканських виставках, фестивалях, конкурсах, незмінно привертаючи увагу шанувальників народного мистецтва.

1958 року в творчій біографії косівської гончарки сталася радісна подія: її було прийнято в Спілку художників СРСР.

Високу оцінку дістали твори Цвілик на Всесвітній виставці в Брюсселі (1958), на виставці народного мистецтва в Софії (1958), на радянській промисловій виставці в Нью-Йорку (1959).

1959 року до Республіканської виставки декоративно-прикладного мистецтва у Києві, присвяченій 20-річчю возз'єднання західноукраїнських земель в єдиній Українській Радянській державі, майстриня підготувала ряд нових творів, які засвідчили, що роки не пригасили її творчого запалу.

Особливо плідним для Цвілик був період, коли вона готувалася до Декади української літератури та мистецтва у Москві (1960), створивши багато керамічних виробів: вази для квітів, тарілки, цукорниці, плесканці, питні набори. Радянський уряд високо оцінив багаторічну невтомну творчу працю народної майстрині: Указом Президії Верховної Ради СРСР її було нагороджено орденом «Знак Пошани».

Крім творчої діяльності, Цвілик брала участь у громадській роботі, знаходила час для зустрічей з трудящими Косова, Коломиї. Її майстерню часто відвідували художники і письменники, з якими вона радо ділилася своїм творчим досвідом, думками про мистецтво. Найтісніший творчий контакт Павлина Йосипівна підтримувала з учнями Косівського технікуму народних художніх промислів. Вона завжди була готова прийти на допомогу, дати пораду, закликала юнаків і дівчат постійно вивчати кращі традиції минулого.

Здавалося, що, досягнувши вершин майстерності, невтомна трудівниця могла б і відпочити. Та навіть на старість не залишив її творчий неспокій. З'явилися нові задуми, нові плани. У сімдесятирічному віці Павлина Йосипівна продовжувала

займатися виготовленням оригінальних керамічних виробів. Кожен витвір її, як і раніше, відзначався новизною форми, вишуканістю орнаментальних композицій, чарівною грою традиційних кольорів. Вази, колачі, свічники, фруктівниці, питні набори, дзбаночки та інші тогочасні роботи — це досконалі зразки художньої кераміки, в які вкладено велику творчу енергію і смак.

Цікавий питний набір (1962), що складається з графіна та невеличких горняток. Онуклий корпус основної посудини красиво переходить у пластично вишукану вузьку шийку, яка ніби ще раз з'єднується з корпусом за допомогою декоративного вушка. Форми горняток, перегукуючись з формою графіна, створюють гармонію пластичних мас, надаючи художньої довершеності усьому набору.

Влітку 1962 року в Празі відкрилася Всесвітня виставка кераміки. Серед експонатів були представлені й вироби Павлини Цвілик — глечик, ваза та баранці. За ці роботи вона одержала срібну медаль.

Сьогодні творіння косівської гончарки прикрашають експозиції музеїв Москви, Ленінграда, Кісва, Львова, Івано-Франківська, Коломиї, Косова. Спадщина ушавле-

ної художниці стала об'єктом дослідження мистецтвознавців, які в наукових працях, статтях неодноразово підкреслювали значення її творчого доробку в розвитку радянської ужиткової кераміки.

Традиції Павлини Цвілик успішно розвивають сучасні гончарі виробничо-художнього об'єднання «Гуцульщина», художньо-виробничого комбінату Укрхудожфонду та молода зміна майбутніх керамістів, що її готує Косівський технікум народних художніх промислів.

Чудові вироби народжуються в руках нащадків Павлини Цвілик — її дочки Стефанії Заячук та онуків — Ірини Заячук та Надії Вербівської. Всі вони члени творчого колективу Косівського художньо-виробничого комбінату Укрхудожфонду, а Надія Вербівська — член Спілки художників СРСР.

Разом з Надією Вербівською працюють її діти — Олександр, Оксана. Мати передає їм творчий досвід, перейнятий нею від Павлини Йосипівни Цвілик. Їхня наполегливість і любов до улюбленої справи переконують, що традиції династії Цвіликів, цієї пишної гілки на вічно живому дереві українського народного мистецтва, живуть і розвиваються.

КМНМГ — Коломийський музей народного мистецтва Гуцульщини

МКТНХП — Музей Косівського технікуму народних художніх промислів

КМНМН — Косівський музей народного мистецтва та побуту

- 1 КОЛАЧІ. 1950-і рр. Глина. Ритований і ріжкований розпис. Полива. Мотиви: листочки, копитці з ільчатим письмом, серденька, зубчики, квіти, листочки-кучері. КМНМГ.
- 2 МАКІТРА ДЛЯ ВАРЕНИКІВ. 1950-і рр. Глина. Ритований і ріжкований розпис. Полива. Мотиви: листочки, копитці з ільчатим письмом, серденька, зубчики, квіти, листочки-кучері. КМНМГ.
- 3, 4 П. ТА Г. ЦВІЛИКИ. ВАЗА. 1930-і рр. Глина. Ритований і ріжкований розпис. Полива. Мотиви: павич, тюльпани, зубці, дзвіночки, пуп'янки, листочки-кучері, квіти. Власність Н. Вербівської.
- 5 ТАРІЛКА «ПОЛЮВАННЯ НА ЗАЙЦЯ». 1947. Глина. Ритований і ріжкований розпис. Полива. Мотиви: тюльпани, квіти, листочки-кучері; сцена: «Полювання». КМНМГ.
- 6 БАРАНЧИК З ПІДВАЗОННИКОМ. 1950-і рр. Глина. Ліпка. Ритований і ріжкований розпис. Полива. Мотиви: цяточки, листочки-кучері, дзвіночки, квіти-зірочки, дужечки. КМНМГ.
- 7 ВАЗИ. 1950. Глина. Ритований і ріжкований розпис. Полива. Мотиви: тюльпани, зубці з ільчатим письмом, кучері, трояки, цяточки, зубці з очками, серденька, квіти. КМНМГ.
- 8 СВІЧНИКИ. 1950-і рр. Глина. Ритований і ріжкований розпис. Полива. Мотиви: тюльпани, кучері, квіти. КМНМГ.
- 9 ДВІЙНЯТА. 1950-і рр. Глина. Ритований і ріжкований розпис. Полива. Мотиви: серденька, квіти, листочки-кучері, капанка. КМНМГ.
- 10 БАРАНЧИК. 1950-і рр. Глина. Ліпка. Ритований і ріжкований розпис. Полива. Мотиви: пуп'янки, квіти-зірочки, листочки-кучері, дзвіночки. Власність Н. Вербівської.

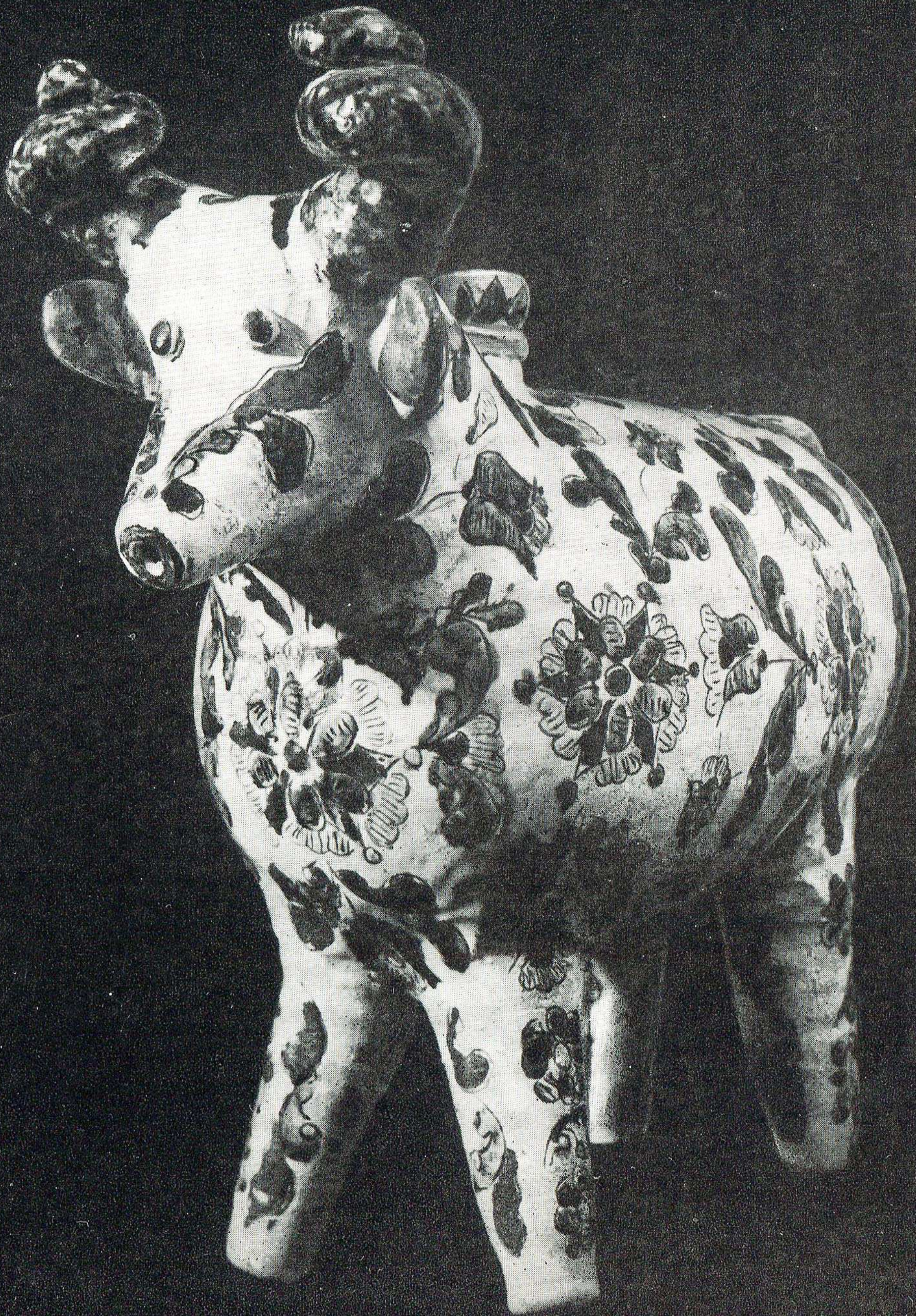

- 11 *ВАЗИ І ЦУКОРНИЧКА. 1950-і рр. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: дзвіночки, квіти, копитці, листочки-кучері, цяточки, пуп'янки, ільчате письмо. КМНМГ.*
- 12 *КАВУШ. 1950-і рр. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: копитці з ільчатим письмом, зубці з очками, зубці, листочки-кучері, заячі вушка. На дні напис: «Цвілик». КМНМГ.*
- 13 *ТАРІЛКА. 1950-і рр. Фрагмент. Глина. Ритований і різкований розпис. Мотиви: зубці, листочки-кучері, квіти. КМНМГ.*
- 14 *ЦУКОРНИЧКА. 1950-і рр. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: дужечки, трояки, листочки-кучері, квіти, рисочки. КМНМГ.*
- 15 *ВАЗА. 1950. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: зубці, серденька, ільчате письмо, квіти-зірочки, листочки-кучері, котулька. На дні напис: «Цвілик» КМНМГ.*
- 16 *ЦУКОРНИЧКА. 1950. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: листочки, зубчики, дзвіночки, капанка, квіти, дужечки. КМНМГ.*
- 17 *ЦУКОРНИЦЯ. 1950-і рр. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: олені, зубчики, зірочки, листочки-кучері. КМНМГ.*
- 18 *БОКЛАЖКА І ГРАФІН. 1959. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: квіти, олень, листочки-кучері, зубці, дзвіночки. МКТНХП.*

- 19 *ДВІЙНЯЧКИ*. 1958. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: квіти, пуп'янки, тюльпани, серденька, зубці, ромбики. На дні напис: «Цвілик». КМНМГ.
- 20 *МАКІТРА ДЛЯ ВАРЕНИКІВ*. 1950-і рр. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: серденька, заячі вушка, зубці з очками, пуп'янки, копитці, ільчате письмо, квіти. МКТНХП.
- 21 *ТАРІЛКИ*. 1950-і рр. Гуцул, навич, мисливець. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: зубці, квіти, тюльпани, заячі вушка, зубці, навич, олень. КМНМГ.
- 22 *НАМИСТО І ПИСАНКИ*. 1950-і рр. Глина. Різкований і ритований розпис. Полива. Мотиви: цяточки, ільчате письмо, ромбики, зубчики. КМНМГ.
- 23 *КОЛАЧИК І БОКЛАЖКА*. 1950-і рр. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: листочки-кучері, олені, квіти. МКТНХП.
- 24 *ВАЗА*. 1950-і рр. Фрагмент. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: зубці, голуби, квіти, кучері. КМНМГ.
- 25 *ДЕКОРАТИВНИЙ ДЗБАНОК*. 1957. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: трояки, зубчики, пуп'янки, копитці, квіти, листочки-кучері, квіти-зірочки, дужечки, ільчате письмо. КМНМГ.
- 26 *БОЧІВОЧКА*. 1959. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: зубці, трояки, квіти, листочки-кучері, пуп'янки. На дні напис: «Цвілик». КМНМГ.

-
- 27 *ДВІЙНЯЧКИ*. 1960. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: копитці, листочки-кучері, квіти. МКТНХП.
- 28 *МАКІТРА ДЛЯ ВАРЕНИКІВ*. 1961. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: копитці, листочки-кучері, квіти. КМНМГ.
- 29 *КУМАНЕЦЬ*. 1950-і рр. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: листочки, пуп'янки, квіти. КМНМГ.
- 30 *КУМАНЕЦЬ*. 1957. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: квіти, листочки-кучері, котульки, пуп'янки, цяточки, ромбики. КМНМГ.
- 31 *КОЛАЧ*. 1958. Фрагмент. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: листочки, пуп'янки, квіти. МКТНХП.
- 32 *КАВУШ*. 1959. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: зубці, листочки-кучері, ромбики, трояки, квіти. КМНМГ.
- 33 *БАРАНЧИК З ПІДВАЗОННИКОМ*. 1959. Глина. Ліплення. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: тюльпани, сербенька, заячі вушка, квіти, зубці, листочки-кучері. На спині напис: «Цвілик». КМНМГ.
- 34 *КОЛАЧИК*. 1960. Фрагмент. Глина. Різкований розпис. Полива. Мотиви: цяточки, рисочки, сонечка, квіти. МКТНХП.
- 35 *П. ЦВІЛИК*. Керамічні вироби. 1950-і рр.
-

36 *БОКЛАЖКИ І ДВІЙНЯТА*. 1950-і рр. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: павич, капанка, зубці, дзвіночки, олені, дужки, заячі вушка, квіти, ільчате письмо. КМНМГ.

37 *ТАРІЛКА «ОЛЕНІ»*. 1957. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: листочки-кучері, трояки, копитці з ільчатим письмом, квіти, олені. КМНМГ.

38 *ВАЗА*. 1963. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: копитці, листочки, трояки; жанрова сценка, «Циркач». КМНМГ.

39 *ВАЗА*. 1963. Фрагмент. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мо-

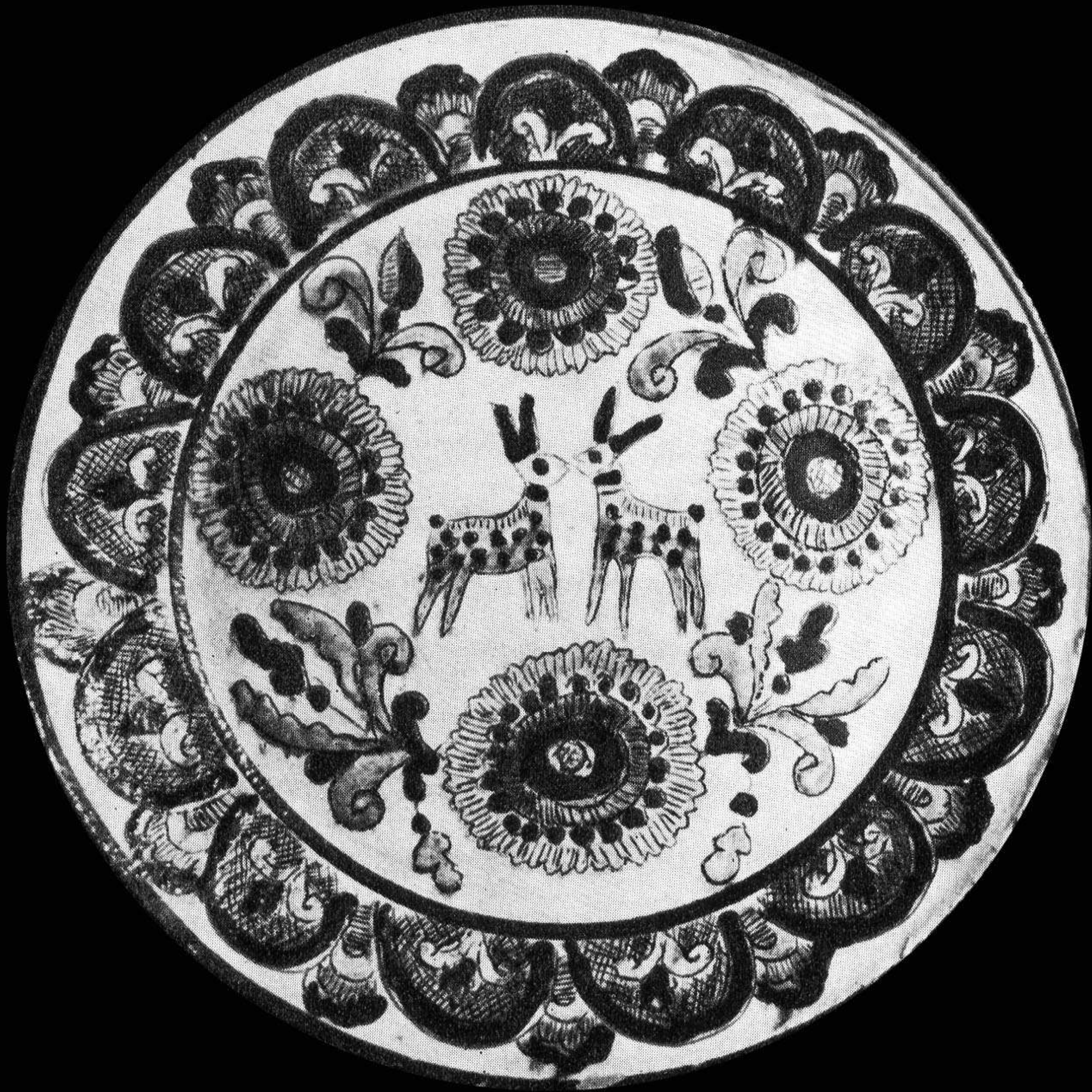
тиви: квіти, заячі вушка, листочки-кучері, сценка: «У крамниці». КМНМГ.

40 *ВАЗА*. 1963. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: копитці з ільчатим письмом, трояки, серденька, листочки-кучері, тюльпани, півники. КМНМГ.

41. 42 *ВАЗА*. 1963. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: заячі вушка, листочки-кучері, капанка, зубці з ільчатим письмом; сценка «Танок». КМНМГ.

43 *ВАЗА*. 1963. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: капанка, зубці з ільчатим письмом, квіти-зірочки, трояки, листочки-кучері; сценка «Виїзд». КМНМГ.

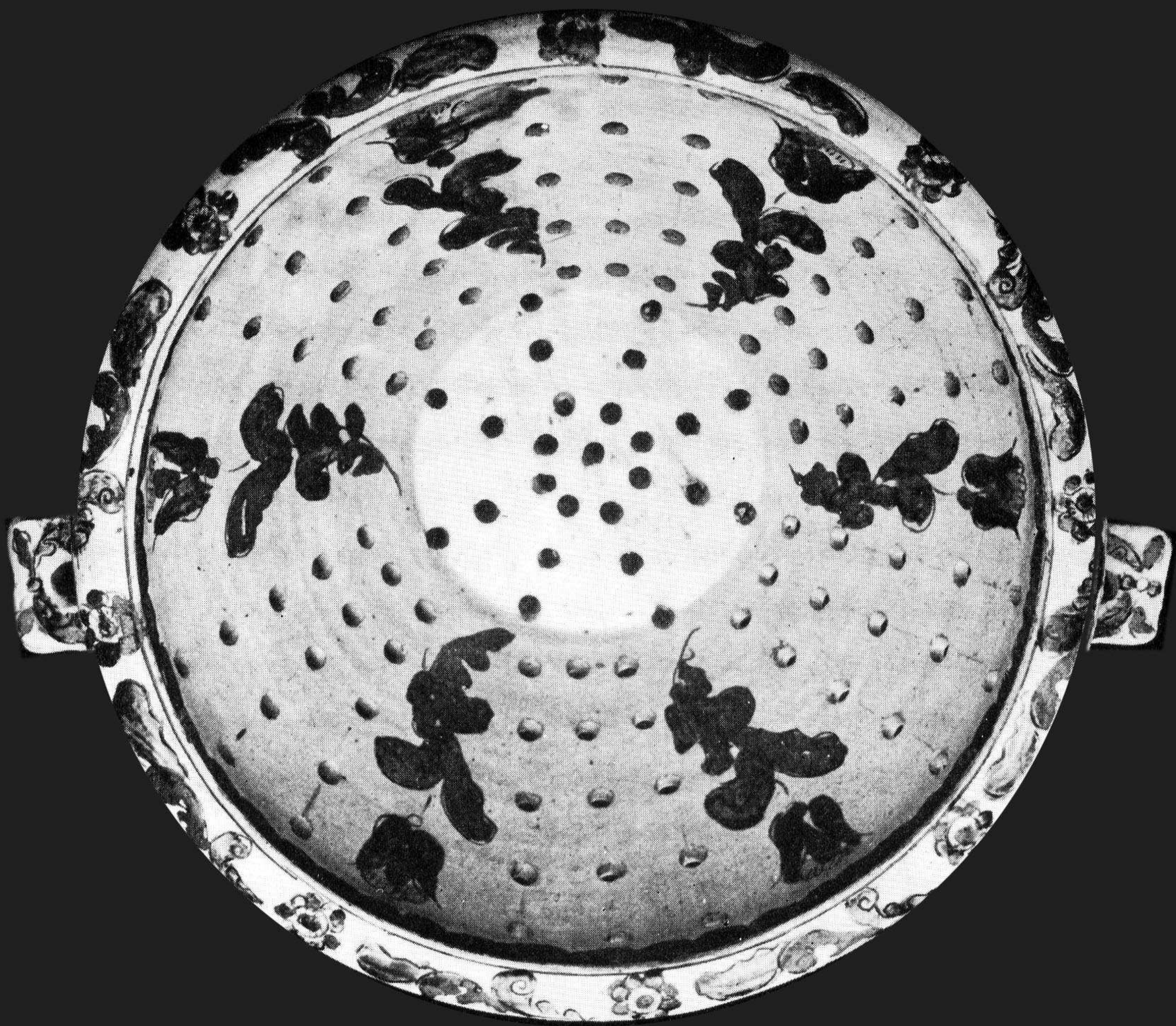

- 44 С. ЗАЯЧУК. ВАЗА І ТАРІЛКА «Мисливець». 1970-і рр. Глина. Ритований і різкований розпис. Мотиви: зубці, кривульки, листочки-кучері, серденька, квіти, капанка, олень. Власність автора.
- 45 Н. ВЕРБІВСЬКА. ТАРІЛКА «ОЛЕНІ». 1973. Фрагмент. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: квіти, копитці, дужечки, листочки-кучері, олені. КМНМГ.
- 46 ВАЗА. 1963. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: зубчики, копитці, півники, листочки-кучері. КМНМГ.
- 47 П. ЦВІЛИК, Н. ВЕРБІВСЬКА. ДРУШЛЯК. 1960-і рр. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: листочки-кучері. КМНМГ.
- 48 Н. ВЕРБІВСЬКА. ВАЗА. 1971. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: зубці, копитці, трояки, кучері, ільчате письмо. Сценка: «Цимбаліст». Власність автора.
- 49 Н. ВЕРБІВСЬКА. ВАЗА. 1970-і рр. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: кучері, зубці з ільчатим письмом, квіти-зірочки, дзвіночки, капанка, дужечки з рисочками; сцена: «Скрипаль». Власність автора.
- 50 О. ВЕРБІВСЬКА. ТАРІЛОЧКА. 1977. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: пуп'янки, квіти, листочки-кучері. Власність автора.
- 51 Н. ВЕРБІВСЬКА. ТАРІЛКА «Скрипаль». 1973. Фрагмент. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: квіти, листочки-кучері, дужечки, зубці. КМНМГ.
- 52 О. ВЕРБІВСЬКИЙ. ПИТТЄВИЙ НАБІР. 1980. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: копитці з ільчатим письмом, квіти, листочки-кучері, капанка. Власність автора.
- 53 П. ЦВІЛИК, Н. ВЕРБІВСЬКА. ПИТТЄВИЙ НАБІР. 1960-і рр. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: квіти, тюльпани, листочки-кучері, зозулька, заячі вушка. КМНМГ.
- 54 О. ВЕРБІВСЬКА. ПИТТЄВИЙ НАБІР. 1970-і рр. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: квіти, листочки-кучері, зубці. КМНМГ.
- 55 О. ВЕРБІВСЬКА. ВАЗА. 1979. Глина. Ритований і різкований розпис. Полива. Мотиви: капанка, копитці, серденька, зубці з ільчатим письмом і цяточками, дзвіночки, тюльпани, листочки-кучері, квіти. Власність автора.

РЕЗЮМЕ

Павлина Иосифовна Цвилик (1891—1964) принадлежит к числу известнейших украинских народных мастеров керамики. Ее творчество неразрывно связано с Гуцульщиной, с ее древними культурными традициями, своеобразным национальным бытом горцев.

Творчество П. И. Цвилик определило уровень развития украинского советского гончарного искусства в послевоенные годы. Взяв за основу художественные традиции гончаров прошлого — Д. Зондюка и П. Кошака из с. Пистыни, О. Бахматюка и П. Баранюка из Косова, она успешно работала над созданием новой советской декоративно-бытовой керамики. Ее лучшие произведения стали неоценимым вкладом в сокровищницу украинского советского народного искусства.

Павлина Иосифовна Цвилик родилась в 1891 году в Косове в семье потомственного гончара Иосифа Совиздраюка. Тяжелым и сложным был ее творческий путь. Начинался он еще во время австро-венгерской монархии и буржуазной Польши, в условиях, весьма неблагоприятных для развития таланта народных мастеров. И поэтому путь в искусство художницы был сопряжен с большими трудностями. Но упорный труд вскоре принес плоды. Павлине было всего лишь девятнадцать, когда она стала известной мастерицей. В 1910 году ее керамические изделия экспонировались на выставке в Вене и получили признание специалистов.

На протяжении многих лет Павлина Цвилик вместе с мужем, Григорием Цвиликом, изготавливала оригинальные и самобытные гончарные изделия, в основном бытового характера — кувшины, блюда, та-

релки, вазы, наборы для питья. Они украшали их традиционными элементами растительного и геометрического орнаментов. На творчество Цвиликов не влияли мещанские вкусы капиталистического рынка, которые распространились в 20—30-х годах в народном искусстве. Бережно сохраняя традиционные особенности форм и орнаментальных росписей, они создавали подлинно художественные произведения.

После смерти Григория Цвилика в 1952 году помощницей народной мастерицы стала ее внучка, Надежда Васильевна Вербивская (род. в 1929 г.), которой Павлина Иосифовна привила любовь к этому старинному народному ремеслу.

Высшим этапом художественного творчества П. Цвилик являются 50-е годы. В этот период она создала интереснейшие декоративные и бытовые изделия — вазы, тарелки, питьевые наборы, кувшины. Характерная черта таких произведений — мягкость линий, красота силуэта, глубоко продуманное сочетание утилитарного назначения предмета с его художественной выразительностью. Примечательно, что во всех ее росписях вновь ожили излюбленные мастерами прошлого колоритные бытовые сценки и сочные орнаментальные мотивы. В частности, на декоративных тарелках, блюдах и вазах она помещала интересные жанровые композиции: сцены охоты, народного гулянья, изображения конных упряжек. Особенно привлекательны живописные сцены гуцульской свадьбы.

Интересны также работы, которые Цвилик расписывала растительным орнаментом. С большим мастерством вылетала она в них традиционную анималистику, вводила новые мотивы, например, изображе-

ние голубя как символа мира. Оригинально декоративное решение голубя — изящно и тонко выгравированное туловище и крылья, разукрашенные множеством зеленых точек. Они создают впечатление цельного узорного рисунка, живописность и богатство которому придают маленькие потеки точек, образовавшиеся во время обжига. В других работах мастерица применяла изображения сказочных птиц с пышными хвостами и цветообразными головками.

Среди растительных и геометрических мотивов особое место в творчестве Цвилык занимали цветочные розетки. Цветы она делала из точек, ромбиков, волнистых линий, черточек, лепестков фантастических форм. Создавая бесчисленные вариации из этих простых элементов, мастер каждый раз получала новые фантастические узоры. В отличие от других керамистов Косова, она применила оригинальный способ нанесения декоративных мотивов. Он заключается в непринужденном, свободном их размещении на плоскости изделия. Переплетаясь между собой, они создают иллюзию своеобразного движения. Кроме того, Цвилык заполняла орнаментом всю центральную площадь, почти не оставляя белого фона, остальные элементы бытовой и декоративной посуды она украшала орнаментальными полосами из геометрических мотивов, подчеркивая этим тектоническую ясность изделий, неразрывность формы и декоративной росписи.

В 50-х годах Павлина Цвилык работала над созданием интересных традиционных скульптурных произведений. Это керамические баранчики, козлики, олени, коровки. Часто на корпусе таких изделий Павлина Писифовна умело размещала небольшие вазочки. Всю поверхность туловища она расписывала растительным орнаментом, обогатив его сочным колоритом, который, имея оригинальные художественные осо-

бенности, в то же время сохраняет традиционность. Необыкновенно насыщены подглазурные краски ее изделий — зеленая, ярко-желтая в сочетании с коричневой разных оттенков и др. Они эффектно выделяются на белоснежном фоне, слегка контрастируя с ним. Каждый мотив сначала тонко выгравирован, а потом раскрашен с помощью старинного инструмента — рожка, отсюда и название техники — гравирование и рожкование, которыми Павлина Писифовна владела с большим мастерством.

В 1958 году П. Цвилык стала членом Союза художников СССР. За выдающиеся заслуги в развитии советского декоративно-прикладного искусства в 1960 году она была награждена орденом «Знак Почета».

Художница развивала лучшие традиции гончаров прошлого, по-своему обогащая их современным звучанием. Произведения П. Цвилык неоднократно экспонировались на выставках в нашей стране и за рубежом. Большое признание они получили на Всемирной выставке в Брюсселе, а также в Софии (1958) и Нью-Йорке (1959). В 1962 году в Праге на Всемирной выставке керамики работы семидесятилетней мастерицы из Косова были отмечены высокой наградой — серебряной медалью.

Традиции П. Цвилык успешно продолжает ее дочь, Стефания Заячук, и внучка, Надежда Вербивская. Они члены творческого коллектива Косовского художественно-производственного комбината Художественного фонда УССР. Вместе с Надеждой Вербивской работают ее дети — Александр и Оксана. Им она передает накопленный опыт и знания. Их пытливость и трудолюбие дают право предполагать, что традиции династии Цвилыков, этой пышной ветви на вечно живом дереве украинского народного искусства, будут жить и развиваться.

ПЕРЕЧЕНЬ ИЛЛЮСТРАЦИЙ

- 1 *Калачи*. 1950-е гг. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 2 *Макотра для вареников*. 1950-е гг. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 3, 4 *И. и Г. Цвилык. Ваза*. 1930-е гг. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 5 *Тарелка «Охота на зайца»*. 1947. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 6 *Баранчик с подставкой для вазона*. 1950-е гг. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 7 *Вазы*. 1950. Глина. Гравирование, рожеквание. КМНИГ.
- 8 *Подсвечники*. 1950-е гг. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 9 *Двойняшки*. 1950-е гг. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 10 *Баранчик*. 1950-е гг. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. Собственность Н. Вербивской.
- 11 *Вазы и сахарница*. 1950-е гг. Глина. Гравирование и рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 12 *Сосуд*. 1950-е гг. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 13 *Тарелка*. 1950-е гг. Фрагмент. Глина. Гравирование, рожеквание. КМНИГ.
- 14 *Сахарница*. 1950-е гг. Глина. Гравирование, рожеквание. КМНИГ.
- 15 *Ваза*. 1950. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 16 *Сахарница*. 1950. Глина. Гравирование, рожеквание. КМНИГ.
- 17 *Сахарница*. 1950-е гг. Глина. Гравирование, рожеквание. КМНИГ.
- 18 *Баклажка и графин*. 1959. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. МКТНХП.
- 19 *Двойняшки*. 1958. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 20 *Макотра для вареников*. 1950-е гг. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 21 *Тарелки*. 1950-е гг. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 22 *Монисто и писанки*. 1950-е гг. Глина. Гравирование и рожеквание. КМНИГ.
- 23 *Кувшинчик и баклажка*. 1959. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. МКТНХП.
- 24 *Ваза*. 1950-е гг. Фрагмент. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 25 *Декоративный кувшинчик*. 1957. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 26 *Бочонок*. 1959. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 27 *Двойняшки*. 1960. Глина. Гравирование, рожеквание. МКТНХП.
- 28 *Макотра для вареников*. 1961. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 29 *Куманец*. 1950-е гг. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 30 *Куманец*. 1957. Фрагмент. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 31 *Калач*. 1958. Гравирование, рожеквание. Глазурь. МКТНХП.
- 32 *Сосуд*. 1959. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 33 *И. Цвилык. Керамические изделия*. 1950-е гг.
- 34 *Баранчик с подставкой для вазона*. 1959. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИБ.
- 35 *Кувшинчик*. 1960. Глина. Рожеквание. Глазурь. МКТНХП.
- 36 *Баклажки и двойняшки*. 1950-е гг. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.
- 37 *Тарелка «Олени»*. 1957. Глина. Гравирование, рожеквание. Глазурь. КМНИГ.

- 38 *Ваза*. 1963. Глина. Гравирование, рожек-
кование. Глазурь. КМНИГ.
- 39 *Ваза*. 1963. Фрагмент. Глина. Гравирова-
ние, рожеккование. Глазурь. КМНИГ.
- 40 *Ваза*. 1963. Глина. Гравирование, рожек-
кование. Глазурь. КМНИГ.
- 41, 42 *Ваза*. 1963. Глина. Гравирование,
рожеккование. Глазурь. КМНИГ.
- 43 *Ваза*. 1963. Глина. Гравирование, рожек-
кование. Глазурь. КМНИГ.
- 44 *С. Заячук. Ваза и тарелка «Охотник»*.
1970-е гг. Глина. Гравирование, рожек-
кование. Глазурь. Собственность автора.
- 45 *Н. Вербивская. Тарелка «Олени»*. 1973.
Глина. Гравирование, рожеккование. Гла-
зурь. КМНИГ.
- 46 *Ваза*. 1963. Глина. Гравирование, рожек-
кование. Глазурь. КМНИГ.
- 47 *Н. Цвилык, Н. Вербивская. Дуршлаз*.
1960-е гг. Глина. Гравирование, рожек-
кование. Глазурь. КМНИГ.
- 48 *Н. Вербивская. Ваза*. 1971. Глина. Гра-
вирование, рожеккование. Глазурь. Соб-
ственность автора.
- 49 *Н. Вербивская. Ваза*. 1970-е гг. Глина.
Гравирование, рожеккование. Глазурь.
Собственность автора.
- 50 *О. Вербивская. Тарелочка*. 1977. Глина.
Гравирование, рожеккование. Глазурь.
Собственность автора.
- 51 *Н. Вербивская. Тарелка «Скрипач»*.
1973. Глина. Гравирование, рожеккование.
Глазурь. КМНИГ.
- 52 *А. Вербивский. Питъевой набор*. 1980.
Глина. Гравирование, рожеккование. Гла-
зурь. Собственность автора.
- 53 *Н. Цвилык, Н. Вербивская. Питъевой
набор*. 1960-е гг. Глина. Гравирование,
рожеккование. Глазурь. КМНИГ.
- 54 *О. Вербивская. Питъевой набор*.
1970-е гг. Глина. Гравирование. Глазурь.
КМНИГ.
- 55 *О. Вербивская. Ваза*. 1979. Глина. Гра-
вирование, рожеккование. Глазурь. Соб-
ственность автора.

КМНИГ — Коломыйский музей народного
искусства Гуцульщины

МКТНХП — Музей Косовского техникума
народных художественных
промыслов

КМНИБ — Косовский музей народного ис-
кусства и быта

S U M M A R Y

Pavlina Tsvilyk (1891—1964) was a well-known Ukrainian artisan specializing in the art of pottery. Her art is inseparable from her native Hutsul land, its age-old traditions and life.

Tsvilyk's creative works determined the rapid progress of Soviet Ukrainian ceramics over the last three decades. By employing the artistic heritage of D. Zondyuk and P. Koshak from the village of Pistyn, O. Bakhmatyuk and P. Baranyuk from the town of Kosiv she developed new styles in decorative ceramics. Her finest works made a priceless contribution to the treasure-house of Soviet Ukrainian folk art.

Pavlina Tsvilyk was born into the family of the hereditary folk potter Iosip Sovizdranyuk. She travelled a hard creative road that started back at a time when Hutsul land was part of the Austro-Hungarian Empire and later of bourgeois Poland, and the conditions were not favourable for the development of folk art. However, Tsvilyk's persistent work soon brought her success. In 1910, when she was only 19, her works were displayed at an exhibition in Vienna and won wide recognition of experts.

Over the period of many years, in collaboration with her husband Hrihoriy Tsvilyk, she produced ceramic objects of great beauty and distinction, mostly articles of everyday use — jars, dishes, plates, vases, beverage sets and so on, which they adorned with traditional floral or geometric designs. In the 20s—30s, the Tsvilyks' art remained unaffected by philistine tastes that widely spread in the capitalist market at that time. Carefully preserving traditional forms and ornaments, they created genuine works of art.

After her husband's death in 1952, Pavlina Tsvilyk was assisted by her granddaughter Nadia Verbivska (b. 1929) in whom she fostered a love for her ancient craft.

In the 50s, which marked the acme of her artistic career, Tsvilyk created a great number of interesting works, including both decorative articles and objects of everyday use. Most of them are noted for flowing lines, beautiful silhouettes and harmonious combination of their utility and artistic expressiveness. It is interesting to note that paintings with which she decorated her works feature scenes of everyday life as well as lavish ornamental motifs which were very popular with craftsmen of the past. She adorned her decorative plates, platters and vases with the representations of horse teams, hunting scenes and festivals. Especially attractive are vivid pictures of Hutsul wedding parties.

Tsvilyk's productions ornamented with floral patterns are of considerable interest. With great skill she introduced into them traditional zoomorphic or even altogether new motifs, depicting, for example, a white dove as a symbol of peace. The dove was treated in a very distinctive fashion — its finely engraved body and wings were spotted with a multitude of small green dots which slightly flew during baking thus making the design especially attractive. On some of her works the artist painted fabulous birds with fluffy tails and flower-shaped heads.

Flower rosettes composed of tiny dots, diamonds, curves, hachures and petals of fantastic forms are a frequent element of Tsvilyk's floral and geometric designs. By using these simple components in various

combinations, she produced a great variety of fabulous designs. Her manner of applying decorative motifs onto the surface of a ceramic object differs from that of other Kosiv potters and consists in a free and spontaneous arrangement of ornamental elements which, by intertwining with each other, produce the illusion of a flowing motion. Almost the entire surface of an object's body was covered with ornaments, while smaller parts (handles, spout, etc.) with decorative stripes made up of geometric motifs, which emphasized the tectonic clarity of the object as well as the organic unity of shape and decorative painting.

In the 50s Pavlina Tsvilyk worked on traditional sculpture, modelling rams, goats, deer and cows, often complete with miniature vases she deftly placed on the sculpture. Her beasts were always painted all over with exuberant floral patterns which, distinctive as they were, still retained traditional motifs.

The artist's glaze-covered paints — green, bright-yellow combined with hues of brown, and others — are very rich and stand boldly against the snow-white background. Each motif was first finely engraved and then painted with the help of an ancient horn-

shaped implement, hence the name of the "horn technique" of which the artisan had a perfect command.

In 1958 Pavlina Tsvilyk became a member of the USSR Artists' Union. For her contribution to Soviet decorative and applied art she was awarded the Badge of Honour in 1960.

Tsvilyk developed the best traditions of her craft, enriching and updating them in a way all her own. Her works have been repeatedly shown both in the Soviet Union and abroad, winning the artisan special acclaim at the World Fair in Brussels, in Sofia (1958) and New York (1959). In 1962 Pavlina Tsvilyk was awarded the Silver Medal at the World Ceramics Show in Prague.

Pavlina Tsvilyk's daughter Stefania Zayachuk and granddaughter Nadia Verbivska have been keeping up her craft. They are members of the Kosiv artistic-production combine under the UkrSSR Art Fund. Nadia Verbivska has disciples, too — her son Olexandr and daughter Oxana to whom she passes on her expertise. Their love of the art of pottery gives good grounds for believing that the Tsvilyk family's traditions — a fruitful branch of the ever-living tree of Ukrainian folk art — will continue and develop.

LIST OF ILLUSTRATIONS

1 <i>Ring-shaped vessels</i> . 1950s. Clay, engraving, horn technique, glaze	7 <i>Vases</i> . 1950. Clay, engraving, horn technique, glaze
2 <i>Bowl</i> . 1950s. Clay, engraving, horn technique, glaze	8 <i>Candle-sticks</i> . 1950s. Clay, engraving, horn technique, glaze
3, 4 <i>P. Tsvilyk, H. Tsvilyk. Vase</i> . 1930s. Clay, engraving, horn technique, glaze	9 <i>Twin-pot</i> . 1950s. Clay, engraving, horn technique, glaze
5 <i>"Hare Hunt" plate</i> . 1947. Clay, engraving, horn technique, glaze	10 <i>Ram</i> . 1950s. Clay, modelling, engraving, horn technique, glaze
6 <i>Ram-shaped flower-pot holder</i> . 1950s. Clay, modelling, engraving, horn technique, glaze	11 <i>Vases and sugar-bowl</i> . 1950s. Clay, engraving, horn technique, glaze
	12 <i>Jug</i> . 1950s. Clay, engraving, horn technique, glaze

- 13 *Plate*. 1950s. Detail. Clay, engraving, horn technique
- 14 *Sugar-bowl*. 1950s. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 15 *Vase*. 1950. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 16 *Sugar-bowl*. 1950. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 17 *Sugar-bowl*. 1950s. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 18 *Flask and carafe*. 1959. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 19 *Twin-pot*. 1958. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 20 *Bowl*. 1950s. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 21 *Plates*. 1950s. "Hutsul Man," "Peacock," "Hunter." Clay, engraving, horn technique, glaze
- 22 *Necklace and Easter eggs*. 1950s. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 23 *Ring-shaped vessel and flask*. 1950s. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 24 *Vase*. 1950s. Detail. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 25 *Decorative jar*. 1957. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 26 *Keg-shaped vessel*. 1959. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 27 *Twin-pot*. 1960. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 28 *Bowl*. 1961. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 29 *Ring-shaped vessel*. 1950s. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 30 *Ring-shaped vessel*. 1958. Detail. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 31 *Ring-shaped vessel*. 1957. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 32 *Jug*. 1959. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 33 *Ram-shaped flower-pot holder*. 1959. Clay, modelling, engraving, horn technique, glaze
- 34 *Ring-shaped vessel*. 1960. Detail. Clay, horn technique, glaze
- 35 *Earthenware produced by P. Tsvilyk*. 1950s
- 36 *Flasks and twin-pot*. 1950s. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 37 "*Deer*" plate. 1957. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 38 *Vase*. 1963. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 39 *Vase*. 1963. Detail. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 40 *Vase*. 1963. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 41, 42 *Vase*. 1963. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 43 *Vase*. 1963. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 44 *S. Zayachuk. Vase and "Hunter" plate*. 1970s. Clay, engraving, horn technique
- 45 *N. Verbivska. "Reindeer" plate*. 1973. Detail. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 46 *Vase*. 1963. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 47 *P. Tsvilyk, N. Verbivska. Colander*. 1960s. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 48 *N. Verbivska. Vase*. 1971. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 49 *N. Verbivska. Vase*. 1970s. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 50 *O. Verbivska. Plate*. 1977. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 51 *N. Verbivska. "Fiddler" plate*. 1973. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 52 *O. Verbivskiy. Beverage set*. 1980. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 53 *P. Tsvilyk, N. Verbivska. Beverage set*. 1960s. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 54 *O. Verbivska. Beverage set*. 1970s. Clay, engraving, horn technique, glaze
- 55 *O. Verbivska. Vase*. 1970s. Clay, engraving, horn technique, glaze

R É S U M É

Pavlina Tsvilyk (1891—1964) est l'une des céramistes ukrainiennes les plus renommées. Originnaire d'une région des Carpathes connue sous le nom de pays des Hutzuls, elle s'est inspirée dans son oeuvre des vieilles traditions culturelles de sa patrie et des us et coutumes des montagnards.

Ses créations ont joué un rôle déterminant dans le développement de l'art de la céramique en Ukraine Soviétique dans la période d'après-guerre. Se fondant sur les traditions artistiques de potiers qui s'étaient fait connaître dans le passé, tels que D. Zondiouk et P. Kochak du village de Pistyn et O. Bakhmatiouk et P. Baraniouk de la ville de Kossiv, elle élaborait un nouveau style de céramique décorative, propre à l'époque soviétique. Les meilleures de ses oeuvres constituent un apport inestimable au patrimoine de l'art populaire ukrainien soviétique.

Pavlina Tsvilyk naquit à Kossiv dans une famille où l'art de la poterie s'était transmis de génération en génération. Son père, Yossif Sovizdraniouk, lui enseigna son métier. La patrie de la future artiste se trouvait à l'époque sous la domination de la monarchie austro-hongroise, passant plus tard aux mains de la Pologne, et les conditions de vie ne favorisaient aucunement le développement du talent des maîtres populaires. Aussi, la jeune artiste se heurtait-elle à beaucoup d'obstacles au début de sa carrière. Toutefois son travail assidu apporta ses fruits. A dix-neuf ans, Pavlina était déjà connue. En 1910, ses articles en céramique furent présentés à Vienne à une exposition où ils furent très appréciés des spécialistes.

Pendant de nombreuses années, secondée

par son mari Grigori Tsvilyk, Pavlina fabriqua d'originales poteries, pour la plupart d'usage ménager : cruches, assiettes, plats, vases, services à boisson. Elle les décorait des éléments traditionnels de l'ornementation végétale et géométrique. Le couple d'artistes ne tomba pas sous l'influence du goût petit-bourgeois qui apparut dans l'art populaire aux années 20 et 30 et qui dominait alors sur le marché. Conservant avec soin les particularités traditionnelles des formes et des dessins, ils créaient d'authentiques oeuvres d'art.

Ayant perdu son mari en 1952, Pavlina Tsvilyk prit comme assistante sa petite-fille Nadia Verbivska, née en 1929, à laquelle elle avait inculqué l'amour pour ce vieux métier répandu dans le peuple.

C'est dans le courant des années 50 que s'épanouit le talent de l'artiste. Elle crée à cette époque toute une série d'objets décoratifs et utilitaires — vases, assiettes, services à boisson, cruches, etc. — qui se distinguent par l'élégance de la forme et la souplesse des lignes, et aussi par l'accord qui règne entre la destination concrète de l'objet et l'expressivité artistique de celui-ci. Les scènes de genre pittoresques et les motifs ornementaux, chers aux maîtres d'autrefois, renaissent dans tous les dessins de Tsvilyk. Elle orne ses assiettes, ses plats et ses vases de différentes petites scènes représentant la chasse, des fêtes populaires, des attelages de chevaux. Elle excelle surtout à reproduire les noces hutzules dans toute leur originalité.

Les articles qu'elle décorait d'ornements végétaux sont également très curieux. Elle y introduisait avec une grande habileté des éléments traditionnels empruntés à la re-

présentation d'animaux, ou inventait de nouveaux sujets, un pigeon, par exemple, symbole de la paix. Le corps de l'oiseau est fait de lignes élégantes toutes fines, les ailes sont mouchetées de petits points verts, et les légères traînées vertes qui en ont découlé pendant la cuisson font de toute l'image un pittoresque dessin à ramage haut en couleurs. Parfois elle représentait des oiseaux fantastiques aux queues touffues et à la tête en forme de fleur.

Les rosettes occupent une place importante dans les motifs ornementaux, aussi bien végétaux que géométriques, auxquels avait recours Pavlina Tsvilyk. Elle exécutait ces fleurs au moyen de petits points, de losanges, de lignes ondoyantes, de traits ou de pétales aux formes bizarres. Imaginant de multiples variations à partir de ces éléments tout simples, elle créait toutes les fois de nouveaux dessins aux contours les plus fantastiques. A la différence des autres céramistes de Kossiv, Pavlina Tsvilyk employait un procédé particulier d'application des motifs ornementaux. Il consistait à disposer ceux-ci sur la surface de l'objet là où bon lui semblait, avec un certain laisser-aller dirait-on. S'enchevêtrant les uns dans les autres, ils créent une illusion de mouvement sur les poteries de l'artiste. En général, elle décorait presque toute la partie centrale de l'article, ne laissant que très peu de fond blanc, ornant le reste de bandes décoratives faites de motifs géométriques, désirant souligner par là la structure de l'objet et les liens directs entre la forme et l'ornementation.

Durant les années 50, Pavlina Tsvilyk confectionna d'originales figurines en céramique : petits moutons, béliers, cerfs, vaches, etc. Parfois elle installait sur leur corps un vase de petites dimensions. Elle recouvrait ces objets d'un ornement végétal aux couleurs éclatantes qui tout en pos-

sedant ses particularités artistiques restait fidèle à la tradition. Les couleurs sous glaçure de ses oeuvres — le vert, le jaune vif combiné à différentes nuances de marron, etc. — sont d'un éclat peu ordinaire. Elles font contraste avec le fond blanc et s'en dégagent avec effet. Chaque motif est d'abord soigneusement gravé, puis colorié au moyen d'un cornet, instrument ancien dont se servaient les maîtres d'autrefois.

Pavlina Tsvilyk possédait à la perfection cette technique, dite de la gravure et du cornet.

En 1958, Pavlina Tsvilyk devint membre de l'Union des Artistes de l'URSS. En 1960, on la décora de l'ordre de l'« Insigne d'honneur » pour ses grands mérites dans le développement de l'art décoratif et appliqué soviétique.

L'artiste a développé les meilleures traditions de la poterie ukrainienne et elle les a enrichies de ses trouvailles. Ses oeuvres ont été maintes fois exposées dans notre pays et à l'étranger. Elles ont eu un succès particulier à l'Exposition mondiale de Bruxelles, ainsi qu'à Sofia en 1958 et à New-York en 1959. En 1962, les oeuvres de l'artiste de Kossiv alors âgée de 70 ans furent présentées à Prague, à l'Exposition mondiale de céramique, où elles furent récompensées d'une médaille d'argent.

A l'heure actuelle, la fille de Pavlina Tsvilyk, Stéfania Zaïatchouk et sa petite-fille Nadia Verbivska poursuivent l'oeuvre de leur mère et grand-mère. Elles travaillent toutes deux dans le combinat d'art et de production de Kossiv. Nadia Verbivska est secondée par ses enfants Oleksandr et Oksana auxquels elle transmet ses connaissances et sa longue expérience. Tout porte donc à croire que les traditions de la dynastie des Tsvilyk, cette branche qui a fleuri sur l'arbre toujours vert de l'art populaire ukrainien, continueront à évoluer.

LISTE DES ILLUSTRATIONS

- 1 *Récipients*. Années 50. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 2 *Pot pour les varéniki*. Années 50. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 3, 4 *P. Tsvilyk et G. Tsvilyk. Vase*. Années 30. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 5 *Assiette « La chasse au lièvre »*. 1947. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 6 *Cache-pot en forme de bélier*. Années 50. Argile sculptée, gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 7 *Vases*. 1950. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 8 *Chandeliers*. Années 50. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 9 *Récipient « Jumeaux »*. Années 50. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 10 *Bélier*. Années 50. Argile sculptée, gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 11 *Petits pots et sucrier*. Années 50. Argile sculptée et coloriée au cornet. Glaçure
- 12 *Récipient*. Années 50. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 13 *Assiette*. Années 50. Détail. Argile gravée et coloriée au cornet.
- 14 *Sucrier*. Années 50. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 15 *Vase*. 1950. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 16 *Sucrier*. 1950. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 17 *Sucrier*. Années 50. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 18 *Gourde et carafe*. 1959. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 19 *Récipient « Jumeaux »*. 1958. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 20 *Grand pot*. Années 50. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 21 *Assiettes. « Hutzul », « Paon » et « Chasseur »*. Années 50. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 22 *Collier et oeufs de Pâques*. Années 50. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 23 *Récipients*. Années 50. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 24 *Vase*. Années 50. Détail. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 25 *Récipient décoratif*. 1957. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 26 *Récipient « Petit tonneau »*. 1959. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 27 *Récipient « Jumeaux »*. 1960. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 28 *Grand pot*. 1961. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 29 *Récipient*. Années 50. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 30 *Récipient*. 1958. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 31 *Récipient*. 1957. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 32 *Récipient*. 1959. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 33 *Cache-pot en forme de bélier*. 1959. Argile sculptée, gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 34 *Récipient*. 1960. Détail. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 35 *P. Tsvilyk. Objets en céramique*. Années 50.
- 36 *Gourdes et gobelets « Jumeaux »*. Années 50. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 37 *Assiette « Cerfs »*. 1957. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 38 *Vase*. 1963. Argile gravée et coloriée au moyen du cornet. Glaçure
- 39 *Vase*. 1963. Détail. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure
- 40 *Vase*. 1963. Argile gravée et coloriée au cornet. Glaçure

- 41, 42 *Vase*. 1963. Argile gravée et colorée au cornet. Glaçure
- 43 *Vase*. 1963. Argile gravée et colorée au cornet. Glaçure
- 44 *S. Zaiatchouk. Vase et assiette « Chasseur »*. Années 70. Argile gravée et colorée au cornet
- 45 *N. Verbivska. Assiette « Cerfs »*. 1973. Détail. Argile gravée et colorée au cornet. Glaçure
- 46 *Vase*. 1963. Argile gravée et colorée au cornet. Glaçure
- 47 *P. Tsvilyk, N. Verbivska. Passoir*. Années 60. Argile gravée et colorée au cornet. Glaçure
- 48 *N. Verbivska. Vase*. 1971. Argile gravée et colorée au cornet. Glaçure
- 49 *N. Verbivska. Vase*. Années 70. Argile gravée et colorée au cornet. Glaçure
- 50 *O. Verbivska. Assiette*. 1977. Argile gravée et colorée au cornet. Glaçure
- 51 *N. Verbivska. Assiette « Violoniste »*. 1973. Détail. Argile gravée et colorée au cornet. Glaçure
- 52 *O. Verbivski. Service à boisson*. 1980. Argile gravée et colorée au cornet. Glaçure
- 51 *O. Verbivska. Service à boisson*. 1979. Argile gravée et colorée au cornet. Glaçure
- 53 *P. Tsvilyk, N. Verbivska. Service à boisson*. Années 60. Argile gravée et colorée au cornet. Glaçure
- 54 *O. Verbivska. Service à boisson*. Années 70. Argile gravée et colorée au cornet. Glaçure
- 55 *O. Verbivska. Vase*. 1979. Argile gravée et colorée au cornet. Glaçure

ZUSAMMENFASSUNG

Pawlyna Zwilyk (1891—1964) zählt zu den bekanntesten ukrainischen Keramikmeistern. Ihr Schaffen ist mit der Heimat der Huzulen, der alten Kulturtraditionen und eigentümlichen nationalen Sitten und Bräuchen der Bergbewohner aufs engste verbunden.

Pawlyna Zwilyks Schaffen hat den Entwicklungsstand der ukrainischen sowjetischen Töpferkunst in den Nachkriegsjahren maßgebend beeinflusst. An die künstlerischen Traditionen der Töpfer der Vergangenheit — D. Sondjuk und P. Koschak aus dem Dorf Pystyn, O. Bachmatjuk und P. Baranjuk aus der Stadt Kossiw anknüpfend, bemühte sie sich erfolgreich um die Schaffung einer neuen sowjetischen dekorativen Gebrauchskeramik. Ihre besten Werke haben die Schatzkammer der ukrainischen sowjetischen Volkskunst ungemein bereichert.

Pawlyna Zwilyk wurde in der angestammten Töpferfamilie Jossyp Sowysdranjuk in Kossiw geboren. Schwer und kompliziert war ihr Schaffensweg. Er begann bereits zu Zeiten der österreichisch-ungarischen Monarchie und des bürgerlichen Polen, unter Verhältnissen, die für die Entfaltung des Talents der Kunstgewerbler äußerst ungünstig waren. Doch Pawlynas beharrliche Arbeit trug bald Früchte. Sie war erst neunzehn Jahre alt, als sie schon als hervorragende Meisterin bekannt wurde. 1910 wurden ihre keramischen Erzeugnisse in einer Wiener Ausstellung gezeigt, wo sie bei den Fachleuten hohe Anerkennung fanden.

Im Laufe vieler Jahre schuf Pawlyna Zwilyk in schöpferischer Zusammenarbeit mit ihrem Mann Hryhori Zwilyk urwüchsige Tonerzeugnisse, die vorwiegend für den

Haushalt bestimmt waren — Krüge, Schalen, Teller, Vasen und Trinkservice. Sie wurden mit traditionellen Elementen des Pflanzen- und geometrischen Ornaments verziert. Das Schaffen der Zwilyks trug nicht den Stempel jenes kleinbürgerlichen Geschmacks, der in den 20—30er Jahren in die Volkskunst Eingang gefunden hatte und den kapitalistischen Markt beherrschte. Liebevoll und sorgsam pflegten sie die traditionsgebundenen Besonderheiten der Formen und der ornamentalen Malerei und schufen einmalige Kunstwerke.

Nach dem Tode Hryhori Zwilyks im Jahre 1952 wurde die Enkelin der bekannten Meisterin, Nadija Werbiwska (geb. 1929), ihre Gehilfin. Pawlyna Zwilyk verstand es, in ihr die Liebe zu diesem alten Volksgewerbe zu erwecken.

In den 50er Jahren erreichte P. Zwilyk den Höhepunkt in ihrer schöpferischen Tätigkeit. In dieser Zeitspanne schuf sie höchst interessante dekorative und Gebrauchsgegenstände — Vasen, Teller, Trinkservice und Krüge. Diese Erzeugnisse zeichnen sich durch weiche Linien und schöne Silhouetten, eine ausgewogene Verbindung zwischen der rein praktischen Bestimmung des Gegenstandes und dessen künstlerischen Ausdruckskraft aus. Es ist bemerkenswert, daß in Pawlyna Zwilyks Keramikmalerei die bei den früheren Meistern so beliebten bunten Alltagsszenen und saftigen Ornamentmotive wiederbelebt werden. Ihre Teller, Schalen und Vasen schmückte sie mit Genrekompositionen: Jagdszenen, Volksfeste und Pferdegespanne. Besonders faszinierend sind die malerischen Szenen einer Huzulen-Hochzeit.

Sehr interessant sind auch jene Arbeiten,

bei denen Zwilyk als Dekor Pflanzenornamente wählte. Mit großer Perfektion flocht sie die traditionelle Animalistik hinein und griff neue Motive auf, wie zum Beispiel die Abbildung einer Taube als Sinnbild des Friedens. Die Darstellung der Taube ist höchst originell — sehr fein und sorgfältig eingraviert Körper und Flügel, die mit unzähligen grünen Pünktchen verziert sind. Sie hinterlassen den Eindruck eines ununterbrochenen Musters, das durch die kleinen ausgelaufenen Pünktchen, die während des Brennens entstehen, besonders schön wirkt. Auf ihren anderen Erzeugnissen stellte die Meisterin Fabelvögel mit üppigen Schwänzen und blumenförmigen Köpfchen dar.

Unter den Pflanzen- und geometrischen Motiven nehmen im Schaffen Pawlyna Zwilyks die Blumenrosetten einen wichtigen Platz ein. Die Blumen machte sie aus Pünktchen, Rauten, wellenartigen Linien, Strichen und Blüten der einfallsreichsten Formen. Durch unendliche Variationen dieser einfachen Elemente erzielte die Meisterin jedesmal neue phantasievolle Muster. Im Unterschied zu anderen Töpfern Kossivs bediente sie sich eines originellen Verfahrens zur Auftragung dekorativer Motive. Es bestand in der ungezwungenen, freien Anordnung der Malereien auf der Fläche des Erzeugnisses. Sich ineinander verflechtend, schafften sie die Illusion einer ununterbrochenen Bewegung. Außerdem füllte Pawlyna Zwilyk fast die ganze Fläche des Erzeugnisses mit Ornamenten an, indem sie fast keinen weißen Hintergrund freiließ. Die übrigen Elemente des Gebrauchs- und dekorativen Geschirrs verzierte sie mit Ornamentstreifen geometrischer Motive, wodurch sie die tektonische Klarheit der Erzeugnisse sowie die Untrennbarkeit von Form und dekorativer Malerei hervorhob.

In den 50er Jahren arbeitete Pawlyna Zwilyk an traditionellen Plastiken in Form von

Hammeln, Zickeln, Hirschen, Kühen usw. Oft brachte die Künstlerin an den Körpern dieser Plastiken sehr geschickt kleine Vasen an. Die ganze Oberfläche des Körpers bemalte sie mit Pflanzenornamenten, die sie um eine saftige Farbgebung bereicherte. Letztere weist trotz der Traditionsgebundenheit originelle künstlerische Besonderheiten auf. Außergewöhnlich gesättigt sind die Unterglasurfarben auf Zwilyks Erzeugnissen — grün, leuchtend gelb in Verbindung mit brauner Farbe verschiedener Schattierungen u. a. Sie heben sich sehr effektiv von dem schneeweißen Hintergrund ab, indem sie mit ihm einen Kontrast bilden. Jedes Motiv wird zuerst fein eingraviert und anschließend mit Hilfe eines altertümlichen Instruments in Form eines Hornes bemalt: daher rührt auch die Bezeichnung für die Technik — Hornverfahren —, welche Pawlyna Zwilyk perfekt beherrschte.

1958 wurde Zwilyk Mitglied des Künstlerverbandes der UdSSR. Für hervorragende Verdienste um die Entwicklung der sowjetischen dekorativen und angewandten Kunst wurde sie 1960 mit dem Orden „Ehrenzeichen“ gewürdigt.

Die Künstlerin entwickelte die besten Traditionen der Töpferkunst weiter und bereicherte sie durch zeitgenössische Motive. Die Erzeugnisse von P. Zwilyk wurden mehrfach auf Ausstellungen im In- und Ausland gezeigt. Besondere Anerkennung fanden sie auf der Weltausstellung in Brüssel sowie in Sofia (1958) und New York (1959). 1962 wurden die Arbeiten der Meisterin auf der Keramik-Weltausstellung in Prag mit einer hohen Auszeichnung — mit einer Silbermedaille — geehrt.

Die Traditionen P. Zwilyks setzen erfolgreich ihre Tochter Stefania Sajatschuk und ihre Enkelin Nadija Werbiwska fort. Sie sind Mitglieder des Schöpferkollektivs des Kossiw-Kunst- und Produktionskombinats des Künstlerischen Fonds der Ukraini-

schen SSR. Zusammen mit Nadija Werbiwska arbeiten auch ihre Kinder Olexandr und Oxana. Sie übermittelt ihnen ihr Wissen und ihre Erfahrungen. Die Wißbegierde und der Fleiß der beiden Kinder geben allen

Grund anzunehmen, daß die Traditionen der Dynastie von Zwilyk — dieses üppigen Zweigs an dem immergrünen Baum der ukrainischen Volkskunst — leben und sich weiterentwickeln werden.

VERZEICHNIS DER ABBILDUNGEN:

- 1 *Gefäße in Form eines Ringes*. Um 1950. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 2 *Topf*. Um 1950. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 3, 4 *P. Zwilyk, H. Zwilyk. Vase*. Um 1930. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 5 *Teller „Hasenjagd“*. 1947. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 6 *Hammel mit Blumentopfeinsatz*. Um 1950. Ton, Modellieren, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 7 *Vasen*. 1950. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 8 *Kerzenhalter*. Um 1950. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 9 *Gefäß „Zwillinge“*. Um 1950. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 10 *Hammel*. Um 1950. Ton, Modellieren, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 11 *Vasen und Zuckerdose*. Um 1950. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 12 *Krug*. Um 1950. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 13 *Wandteller*. Um 1950. Ausschnitt. Ton, Gravierung, Hornverfahren
- 14 *Zuckerdose*. Um 1950. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 15 *Vase*. 1950. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 16 *Zuckerdose*. 1950. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 17 *Zuckerdose*. Um 1950. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 18 *Flasche und Karaffe*. 1959. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 19 *Gefäß „Zwillinge“*. 1958. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
20. *Topf*. Um 1950. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 21 *Wandteller*. Um 1950. „Huzule“, „Pfau“, „Jäger“. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 22 *Perlenkette und Ostereier*. Um 1950. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 23 *Gefäß in Form eines Ringes und Flasche*. Um 1950. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 24 *Vase*. Um 1950. Ausschnitt. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 25 *Dekorative Kanne*. 1957. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 26 *Gefäß in Form eines Fasses*. 1959. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 27 *Gefäß „Zwillinge“*. 1960. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 28 *Topf*. 1961. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 29 *Gefäß in Form eines Ringes*. Um 1950. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 30 *Gefäß in Form eines Ringes*. 1958. Ausschnitt. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 31 *Gefäß in Form eines Ringes*. 1957. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 32 *Krug*. 1959. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 33 *Hammel mit Blumentopfeinsatz*. 1959. Ton, Modellieren, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 34 *Gefäß in Form eines Ringes*. 1960. Ausschnitt. Ton, Hornverfahren, Glasur

- 35 *P. Zwilyk. Keramische Erzeugnisse.* Um 1950
- 36 *Flaschen und Gefäß „Zwillinge“.* Um 1950. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 37 *Wandteller „Hirsche“.* 1957. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 38 *Vase.* 1963. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 39 *Vase.* 1963. Ausschnitt. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 40 *Vase.* 1963. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 41, 42 *Vase.* 1963. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 43 *Vase.* 1963. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 44 *S. Sajatschuk. Vase und Wandteller „Der Jäger“.* Um 1970. Ton, Gravierung, Hornverfahren
- 45 *N. Werbiwska. Wandteller „Hirsche“.* 1973. Ausschnitt. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 46 *Vase.* 1963. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 47 *P. Zwilyk, N. Werbiwska. Durchschlag.* Um 1960. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 48 *N. Werbiwska. Vase.* 1971. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 49 *N. Werbiwska. Vase.* Um 1970. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 50 *O. Werbiwska. Wandteller.* 1977. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 51 *N. Werbiwska. Wandteller „Der Geiger“.* 1973. Ausschnitt. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 52 *O. Werbiwsky. Trinkservice.* 1980. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 53 *P. Zwilyk, N. Werbiwska. Trinkservice.* Um 1960. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 54 *O. Werbiwska. Trinkservice.* Um 1970. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur
- 55 *O. Werbiwska. Vase.* 1979. Ton, Gravierung, Hornverfahren, Glasur

RESUMEN

Pavlina Tsvílik (1891—1964) pertenece a los más famosos ceramistas ucranianos. Su creación artística está ligada inseparablemente con su Subcarpatia natal, las tradiciones culturales y el modo de vida original de los montañeses.

El trabajo creador de la artífice ha determinado el nivel del desarrollo del arte alfarero en la Ucrania Soviética en los años de posguerra. Tomando como base las tradiciones artísticas de los alfareros de los tiempos pasados — D. Zonduk y P. Koshak de la aldea de Pistin, O. Bajmatiuk y P. Baraniuk de la ciudad de Kósiv — ella ha elaborado un nuevo estilo en la cerámica decorativa aplicada. Sus obras maestras llegaron a ser una aportación inapreciable al acervo del arte popular ucraniano soviético.

Pavlina Tsvílik nació en Kósiv en la familia del alfarero hereditario Iosip Sovizdraniuk. Su camino artístico fue difícil y complicado. Se inició en los tiempos de la monarquía austriaco-húngara y de la Polonia burguesa, en condiciones poco favorables para el desarrollo del talento de los artífices populares. Pero el trabajo tenaz pronto dió sus frutos. La artífice tenía solamente diecinueve años al hacerse una maestra conocida en su oficio. En el año 1910 sus artículos de alfarería fueron presentados en la exposición de Viena y se granjearon la estimación de los especialistas.

Durante muchos años Pavlina Tsvílik produjo en colaboración con su esposo Grigori Tsvílik artículos de alfarería originales, principalmente para el uso corriente: cántaros, fuentes, platos, floreros, juegos para bebidas, decorándolos con los elementos tradicionales de ornamento vegetal y geométri-

co. Los gustos pequeño-burgueses del mercado capitalista difundidos en los años 20 y 30 en el arte popular no influyeron en el trabajo creador de los Tsvílik. Conservando cuidadosamente las singularidades de formas y pinturas ornamentales, ellos hacían obras verdaderamente maestras.

Después de la muerte de Grigori Tsvílik en 1952, se hizo ayudante de la artífice popular su nieta Nadia Verbivska (n. en 1929), a quien Tsvílik inculcó el amor a este antiguo oficio popular.

En los años 50, estando su carrera artística en auge, Tsvílik creó una serie de artículos decorativos y de uso corriente muy interesantes: floreros, platos, juegos para bebidas, cántaros que se distinguían por la suavidad de líneas, la belleza de la silueta, la ligación bien ideada de la destinación concreta del objeto con su fuerza de expresión artística. Es notable que en todas sus pinturas volvieron a revivir las pintorescas escenas costumbristas preferidas por los artífices de los tiempos pasados y los vivos motivos ornamentales. Particularmente en los platos, fuentes y floreros hacía interesantes composiciones genéricas: escenas de caza, de fiestas populares, representaciones de tiros de caballos. Especialmente atractivas son las escenas de bodas de los gutsules.

Son interesantes también las obras de Tsvílik decoradas con el ornamento vegetal donde con gran maestría entrelazaba el animalismo tradicional y motivos nuevos, por ejemplo, la imagen de la paloma como símbolo de paz. Es original la solución decorativa de la paloma: el torso grabado con gracia y finura, y las alas adornadas con gran cantidad de puntitos verdes. Ellos dan la impresión de un dibujo íntegro que se

ve pintoresco y suntuoso debido a las pequeñas chorreaduras de puntitos formadas durante la calcinación. En otras obras la artífice aprovechaba las imágenes de aves fantásticas con lujosas colas y cabecitas en forma de flores.

Los florones compuestos de puntitos, rombitos, líneas onduladas, rayitas, pétalos de formas fantásticas ocupaban un lugar importante en los ornamentos vegetales y geométricos de Tsvílik. Creando numerosas variaciones de estos elementos simples, la artífice conseguía cada vez nuevos dibujos fantásticos. A diferencia de otros alfareros de Kósiv, ella se valió de un método original en aplicación de motivos decorativos que consistía en la instalación libre y espontánea de los elementos ornamentales en la superficie del artículo. Entrelazándose, ellos producían la ilusión de un movimiento peculiar. Además, Tsvílik cubría de ornamento toda la superficie central sin dejar casi el fondo blanco, mientras que los demás elementos de la vajilla se adornaban con rayas ornamentales de motivos geométricos, subrayando de este modo la claridad tectónica de los artículos, la inseparabilidad de forma y decorado.

En los años 50 Pavlina Tsvílik trabajaba también en la creación de interesantes obras de escultura tradicionales, modelando carneritos, cabritos, ciervos, vaquitas. Frecuentemente en el cuerpo de tales estatuillas la artífice situaba pequeños floreritos. Toda la superficie del torso la pintaba con un ornamento vegetal, enriqueciéndolo de un colorido vivo, que teniendo rasgos artísticos originales, conservaba al mismo tiempo lo tradicional. Son extraordinariamente saturados los colores subesmaltados de sus artículos: verde, amarillo vivo en combina-

ción con el color marrón de varios matices y otros que se distinguen con gran expresividad en el fondo blanco como la nieve, contrastando suavemente con él. Cada motivo al principio está grabado con finura y después pintado por medio de un instrumento antiguo: un cuernito; de aquí proviene la denominación de la técnica: grabado y cornación que la artífice dominaba con mucha maestría.

En el año 1958 Pavlina Tsvílik se hizo miembro de la Unión de Pintores de la URSS. Por los méritos en el desarrollo del arte decorativo en el año 1960 fue condecorada con la Orden de la Insignia de Honor.

La artífice desarrollaba las mejores tradiciones de la herencia de los alfareros del pasado, enriqueciéndolas a su modo con una resonancia contemporánea. Las obras de Tsvílik fueron presentadas repetidas veces en exposiciones de nuestro país y en el extranjero, ganando especial reconocimiento en la Exposición mundial en Bruselas, en Sofía (1958) y Nueva York (1959). En 1962 Tsvílik recibió la Medalla de Plata en la Exposición mundial en Praga.

Las tradiciones de Tsvílik son continuadas exitosamente por su hija Stefania Zayachuk y su nieta Nadia Verbívska, miembros de la colectividad creadora del combinado de artesanía del fondo artístico de la RSS de Ucrania en Kósiv. Junto con Nadia Verbívska trabajan sus hijos Olexandr y Oksana. Ella les transmite su experiencia y los conocimientos acumulados. Su espíritu escudriñador y laboriosidad conceden el derecho de suponer que las tradiciones de la dinastía de Tsvílik — esta rama lujuriante en el árbol de verdor perenne del arte popular ucraniano — continuarán viviendo y desarrollándose.

LISTA DE ILUSTRACIONES

- 1 *Recipientes*. Años 1950. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 2 *Pote*. Años 1950. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 3, 4 *P. Tsvílik, G. Tsvílik. Jarrón*. Años 1930. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 5 *Plato "Caza de liebre"*. 1947. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 6 *Carnerito con tiesto*. Años 1950. Arcilla modelada, grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 7 *Jarrones*. 1950. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 8 *Candeleros*. Años 1950. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 9 *Recipiente "Gemelos"*. Años 1950. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 10 *Carnerito*. Años 1950. Arcilla modelada, grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 11 *Jarrones y azucarera*. Años 1950. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 12 *Recipiente*. Años 1950. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 13 *Plato*. Años 1950. Fragmento. Arcilla grabada y pintada con cuernito
- 14 *Azucarera*. Años 1950. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 15 *Jarrón*. 1950. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 16 *Azucarera*. 1950. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 17 *Azucarera*. Años 1950. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 18 *Vasija y garrafa*. 1959. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 19 *Recipiente "Gemelos"*. 1958. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 20 *Pote*. Años 1950. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 21 *Platos*. Años 1950. Gutsul, pavón, cazador. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 22 *Collares y huevos pintados de pascua*. Años 1950. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 23 *Vasijas*. Años 1950. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 24 *Jarrón*. Años 1950. Fragmento. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 25 *Recipiente decorativo*. 1957. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 26 *Tonelete*. 1959. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 27 *Recipiente "Gemelos"*. 1960. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 28 *Pote*. 1961. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 29 *Vasija*. Años 1950. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 30 *Recipiente*. 1958. Fragmento. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 31 *Recipiente*. 1957. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 32 *Recipiente*. 1959. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 33 *Carnerito con tiesto*. 1959. Arcilla modelada, grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 34 *Vasija*. 1960. Fragmento. Arcilla pintada con cuernito. Vidriado
- 35 *P. Tsvílik. Artículos de cerámica*. Años 1950
- 36 *Vasijas y recipiente "Gemelos"*. Años 1950. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 37 *Plato "Ciervos"*. 1957. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 38 *Jarrón*. 1963. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 39 *Jarrón*. 1963. Fragmento. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 40 *Jarrón*. 1963. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado

- 41, 42 *Jarrón*. 1963. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 43 *Jarrón*. 1963. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 44 *S. Zayachuk. Jarrón y plato "Cazador"*. Años 1970. Arcilla grabada y pintada con cuernito
- 45 *N. Verbivska. Plato "Ciervos"*. 1973. Fragmento. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 46 *Jarrón*. 1963. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 47 *P. Tsvílik, N. Verbivska. Ecurridor*. Años 1960. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 48 *N. Verbivska. Jarrón*. 1971. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 49 *N. Verbivska. Jarrón*. Años 1970. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 50 *O. Verbivska. Platillo*. 1977. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 51 *N. Verbivska. Plato "Violinista"*. 1973. Fragmento. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 52 *O. Verbivski. Juego para bebidas*. 1980. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 53 *P. Tsvílik, N. Verbivska. Juego para bebidas*. Años 1960. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 54 *O. Verbivska. Juego para bebidas*. Años 1970. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado
- 55 *O. Verbivska. Jarrón*. Año 1979. Arcilla grabada y pintada con cuernito. Vidriado

ПАВЛИНА ЦВИЛЫК

А л ь б о м

Автор-составитель

ОЛЕГ АЛЕКСЕЕВИЧ СЛОБОДЯН

Київ, видавництво «Мистецтво», 1982

(На українському,
російському, англійському, французькому, німецькому
і іспанському мовах)

Художній редактор *М. М. Ессаулова*

Літературний редактор *Ю. О. Іванченко*

Технічний редактор *Н. А. Турбанова*

Коректор *Н. М. Шугай*

Інф. бланк № 1021

Здано на виробництво 16.03.81. Підписано до
друку 19.01.82. БФ 45821. Формат 70×84^{1/16}. Па-
пір крейдяний. Гарнітура звичайна нова. Спосіб
друку високий. Умовн. друк. арк. 8,64. Умовн.
ф.-відб. 29,73. Обл.-вид. арк. 9,17. Тираж 14 500.
Зам. 1—1167. Ціна 2 крб. 40 коп.

Видавництво «Мистецтво», 252034, Київ-34, Зо-
лотоворітська, 11.

Головне підприємство республіканського вироб-
ничого об'єднання «Поліграфкнига», 252037,
Київ, вул. Довженка, 3.

Цвілик П. Й.

Ц28 Павлина Цвілик : Альбом / Авт.-упоряд. О. Слободян. —
К. : Мистецтво, 1982. — 101 с., іл. — Текст укр., рос., англ.,
фр., нім. та ісп. мовами.

В опр.: 2 крб. 40 к. 14 500 пр.

В альбомі представлені роботи відомого українського майстра худож-
ньої кераміки П. Й. Цвілик (1891—1964). Оригінальні твори майстрині —
декоративні вази, глечики, тарілки, набори для пиття, оздоблені традицій-
ними елементами рослинного та геометричного гуцульського орнаменту,
неодноразово експонувалися на виставках у нашій країні, а також за
кордоном, зокрема на міжнародних виставках у Брюсселі, Софії, Нью-
Йорку, Празі.

Ц $\frac{4904000000-071}{M207(04)-82}$ 551—81

ББК 85.12я6
74(С2)

*В СЕРІЇ ПРО МАЙСТРІВ
ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО
МИСТЕЦТВА В НАЙБЛИЖЧІ РОКИ
БУДУТЬ ВИПУЩЕНІ АЛЬБОМИ:*

«ПАРАСКА ХОМА»
«ГАННА ВІНТОНЯК»
«ПАРАСКА ВЛАСЕНКО»

